

[Jørgen Estrup]

Den enlige, forladede Karl Marx har sin egen symbolik, men en graffitimaler med sans for det blasfemiske har ikke villet lade det blive ved dette. Med enkle midler har han omformuleret Marx' ideologiske budskab, så det nu lyder: Proletarer i alle lande, undskyld!

En yderst præcis markering af dommen over den kommunistiske æra. Det var en beklagelig fejltagelse, en historisk parentes for Rusland og for hele Østeuropa, noget, man hurtigst muligt må forsøge at lægge bag sig, en parentes, som blev identisk med den kolde krig, med Øst-Vestkonflikten og med den terrorbalance, som i årtier lå knugende over hverdagen ikke blot i Europa, men i det meste af verden.

I dag er slutparentesen sat. Warszawapagten er opløst, det sovjetiske imperium er væk, Sovjet selv er reduceret til en række folkeslag, som energisk – og til tider egoistisk – plejer deres genopdagede nationalfølelse. Tyskland er samlet. I Østeuropa er de gamle nationalstater genopstået, mere eller mindre demokratiske, men alle til overflod bevidste om deres nationale rødder.

Det er, som om man nu på kortest mulig tid og uden smålig skelen til andres rettigheder skal indhente, hvad man mistede i kulturel, religiøs og etnisk identitet under årtiers undertrykkelse og ensretning.

Historiske parenteser kan man ikke sådan sætte eller hæve efter forgodtbefindende. Den vold og intolerance, vi i dag møder i Jugoslavien og store dele af Østeuropa, kan kun forstås i lyset af, hvad man har måttet udstå under diktaturer, som har ladet hånt om det enkelte menneskes rettigheder, det være sig kommunistiske, fascistiske eller af anden observans. Det hjælper ikke at sige undskyld; det er og bliver galgenhumor.

Det er en ny verden og specielt et Europa med nye muligheder, vi står over for – muligheder, som var fjerne luftkasteller for bare 3-4 år siden – men det er også en verden med nye trusler og udfordringer. Og mest oplagt er jo truslerne fra de spredte konflikter, som kan brede sig, og som ulmer mange steder omkring os. Bagved ligger nationalisme og etnisk-religiøse konflikter, som i sidste ende bunder i historiske modsætninger, mistro, usikkerhed og ikke mindst elendige, ulykkelige økonomiske forhold.

Værst er det jo i Jugoslavien, hvor menneskets mest bestialske og voldelige sider lægges åbent til skue for tiden, og man spørger sig selv, hvordan det kunne gå så galt. En af begrundelserne er selvfølgelig, at modsætningerne aldrig blev lægt under diktaturet, men også omverdenen må tage sin betydelige del af skylden. Der blev pustet til nationalismens ild, og der var dem, der kynisk så deres fordel i at forsyne modparterne med våben.

Desværre var der også en fatal uenighed blandt de tolv EF-lande. De kunne have sat deres præg på udviklingen. I stedet stredes man om, hvem af parterne der havde hovedskylden for overgreb, og man fulgte en procedure for godkendelse af nye stater, som set i bakspejlet i hvert fald var en betydelig fejltagelse og fremmede væbnet konflikt i stedet for at forhindre den; ikke mindst i Bosnien har det været tilfældet.

Det grundlæggende problem er, at man ikke i tide fik mulighed for at skille parterne og fik sikret mindretallenes og i nogle tilfælde flertallenes kulturelle og politiske rettigheder. Rettigheder og garantier skaber tillid og tryghed, og det er de kulturelle rødder og ikke nogle tilfældige geografiske grænser, der skal sikres.

Afgørende er det, at vi nu gør alt for at forhindre konflikten i at sprede sig til Kosovo, til Makedonien, til andre dele af Østeuropa, og vores hovedinstrument her må være CSCE, som med sin kombination af vægt på sikkerhed og på økonomiske, menneskelige og politiske rettigheder lægger vægten dér, hvor det er nødvendigt. Det er det, vi skal prøve på at styre i den kommende tid.

Men vi kan ikke nøjes med at se på europæiske forhold. Hvad der sker i Europas nærområder som f.eks. i det kurdiske område, er en af de ting, som kan true vores sikkerhed, og som i hvert fald truer den kurdiske befolknings rettigheder. De overgreb, som de tyrkiske myndigheder foretager for tiden, de overgreb, som der længe er foretaget fra iranske og irakiske myndigheder, er af en sådan karakter, at de i allerhøjeste grad må fordømmes, og jeg kan kun håbe, at vi fra dansk side vil understrege det stadig tydeligere både over for Iran og Irak og for vores NATO-allierede Tyrkiet. Jeg synes, vi fra dansk side burde sætte en større indsats ind på at kortlægge, hvilke muligheder der er, f.eks. inden for CSCE. Kodeordet må være: Rettigheder for den kurdiske befolkning.